

com ja va observar el *DAG.*, hi ha molt d'això cap a Begur etc.), segons que hem demostrat moltes vegades Moll, jo etc., resulta de la contracció de *ço d'en...* 'allò d'en...', el lloc d'en...', cf. cites en *AlcM*, en el nomenclàtor de Mascaró etc. A l'Alt Pallars, Vall d'Aran i Ribagorça es diu *ço de*, amb caràcter lliure i apel·latiu (i allà no hi posen *En* perquè és una partícula desusada en aquelles comarques): «acompanya-mé 'nta çò det capellà» aran. (Cor., *Voc. Ar.*, 104); sovint anotat a Pall. i Ribag. (Çardós i V. Ferrera, 1932-34); «aniràs a sp de Cosme i ---» (Arcalís, 1957). En llengua d'oc *acò de* --- s'usa de la mateixa manera (cita desorientada del *FEW* II, 451a, § 2, s. v. CASA etc.). Bertoni dóna cites de l'ús paral·lel del gr. mod. τὸ, emilià *quel d'*, xilè *lo de*; a tota la part central de Xile abunden els NLL com *Lo Pancho* etc. poblet i caserius (< *Lo de Pancho*).

Son poss., V. *seu*; subst. m., V. *so* *Sonada*, V. *sona*, *sonada*, *sonable*, *sonador*, *sonaire*, *sonaja*, *sonall*, *sonalla*, *sonament*, *sonant*, *sonar*, *sonaria*, *sonat*, *sonata*, *sonatina*, V. *so*

SONDA, 'escandall, corda per explorar la fondària de l'aigua', pres del fr. *sonde* id., que sembla haver estat abreujament de l'ags. *sundgyrd* (o *sundline*) id., compost de *sund* 'canal de mar' i *gyrd* 'vara'. □ 1.ª doc.: *DTo.* (1670?), Belv.

L'únic mot antic i verament arrelat en català és *ES-CANDALL*; Belv. (i Lab.) registra ja *sonda*, i una variant «antiquada» *solda*; tots dos deuen venir del *DTo.* (imprès deficient, lectura incerta), importa ben poc, puix que encara avui la gent de mar saben que l'únic mot verament català és *escandall*; la deformació *solda* seria per contaminació de *sòl-d'avall* 'fons, capdall'. L'etimologia va ser discutida i demostrada extensament en l'article SONDA del *DCEC/DECH*, al qual remetem. Recordem que el cast. i el port. *sonda* no es documenten fins a mj. S. xv, i el fr. *sonde* des de c. l'a. 1200 (> angl. *sound*, S. xiv).

DERIV.: *Sondar* [Belv.]; *sondable* [Lab. 1840]; *insondable* [Lab. 1840]; *sondatge* < fr. *sondage*. *Sondejar* [Lab. 1840], calc del cast. *sondear* [1492]; *sondeig*. *Insondejable* [Lab. 1888; 1877, *Atl.*]: «y monstres afigura llavors més espantables, / que a rues pernabaten y jugan al entorn, / llurs boques de caverna badant, *insondejables*, / sovint, per algun llamp, enceses com un forn», vi, 68b.

Sondrec, *sondroll*, *sondrollada*, *sondrollar*, *sondrollejar*, V. *sodegar* *Soneguera*, V. *son* *Sonell*, *sonera*, *sonet*, *soneta*, *sonetista*, V. *so* *Soner*, *sonera*, *soneta*, V. *son* *Songar*, V. *gronxar* *Sonillera*, *sonillós*, V. *son* *Sonissa*, V. *so*

Sonja significaria 'truja' segons una cita sense garantia que dóna *AlcM* d'un doc. parroquial d'un poble de les muntanyes de Prades; suposant que sigui ben entès i ben llegit podria ser resultat d'una contaminació de *truja* amb *soll*, *solla*, *sollar* 'empocar' (la *n*, si és real, per influència de *sonsa* 'peresosa').

+*Sonjós* (?), -sa, V. *son* n. *Sonòmetre*, *sonor*, *sonoritat*, *sonorització*, *sonoritzar*, *sonorós*, V. *so* *Sonós*, V. *son* *Sonriure*, V. *somriure* *Sonrós*, V. *sorna* *Sonrosat*, castellanisme per *rosadenc* (ROSA) +*Sonsejar* (?), V. *sosengar* (*solsir*)

SONSO, 'babau, baixà, totxo, toixarrut', com els castellans *zonzo* i *sonce* i els bascos *zozo* i *xoxo* id., és mot de creació expressiva, d'estructura paral·lela a la de *totxo*, *tonto*, *fofo*, cast. *chocho*, *ñoño* etc. □ 1.ª doc.: c. 1610, Rector de Vallfogona.

«Si lo *sonso* anau fent / —com qui no hi veu— / tindreu / tot quant podreu imaginar» escriví aquest (*DAG.*) També el recullen els diccs. de Belv. i Lab. (1840). Que l'usava de jovenet Verdager ho sabem per MilàF: «lo coblejador que llavors celebrava les rústiques usances de la terra, y cantava aquella cobla en que: El més *sonso*... / faria cara a un gegant» (O. C., Gili, 1979, p. 180). Pel mateix temps Frederic Soler i el seu amic Feliu: «ab aquest homenet hauria d'enllassar-se la meva reyneta! Ella tan bonica, tan delicada, tan joveneta, viure al costat d'aquest *sonso*, grosser y repugnant» (en la versió novel·lesca que Feliu i Codina publicà de *La Dida*, l'any 1875, cap. 52, p. 245).

Però més tard seguia Verdager usant-lo: «Las ovel·las que demanan sal --- y'ls lladruchs del gos ramader, que dóna ayre a las *sonsas* de mala seguida» (1868, *Inèd.* Casac., 188); i encara en lírica de l'època madura: «Si voleu valents de mena, / anau ab --- los de l'Esquadra: / --- / lo més *sonso* de la colla / faria cara a un gegant» (*Pàtria*, O. C. *Pop.*, 40); i algun cop amb el sentit de 'cançoner, de marxa lenta': «s'escorren *sonsas* las horas de la nit y apunta --- la claror tardana», *Colon*, 161.2f. I altres escr. dels més seriosos: «passa, tot *sonso* y ab els braços penjant, l'hereu; ---; el vostre brivall --- se'l menja ---» en un escrit de l'il·lustre Yxart, a. 1893 (en les *Mem. Lit.* de NOLLER, p. 242). En fi, el mateix Oller, si bé en la variant *xonxo* (que explica el derivat, infra): «Don Ventura --- amb la seva panxeta, --- el seu criteri casolà --- allí on el veus tan gris i *xonxo* --- és tot un 'xiste' ambulants» (O. C. ix, 53.15).

En castellà ZONZO es documenta primerament en el nostre desertor valencià Guillem de Castro, el 1622; avui és un mot tan antiquat en el castellà d'Espanya, com vivísim a tota l'Amèrica hispànica, però usat en cast. pertot fins c. l'a. 1800. En el *DCEC* li dedico un llarg, crític i ben documentat article (iv, 859-861), que ací no escauria repetir, podent remetre-hi. Pel que fa al cat., és important fer saber que en el val. meridional es pronuncia *zónzo* amb les *s* sonores (Enric Valor, c. 1950). Com a nom del peixet del gènere *Ammodytis*, cast. *espetón*, el troba Plaja («Proa» de Palamós, jul. 1960, 8-9), a Barcelona, StFGuixols, Palamós, Calella de Pal., l'Escala i Cadaqués; diu que a Tossa, en canvi, pronuncien *solso*, çò que no puc confirmar, ni ho nego, però el que em consta del Maresme és *sónsu* («aquí el pesquem amb bolitx», StPolM, 1936).